

Co to są **Wymogi Wzajemnej Zgodności** (ang. cross – compliance) ?

W 2003 w Unii Europejskiej przyjęto reformę **Wspólnej Polityki Rolnej** (WPR), której celem było zmienienie wsparcia rolnictwa poprzez wprowadzenie tzw. **Płatności Jednolitej** (SPS), która zastąpiła większość dotychczasowych płatności bezpośrednich dla poszczególnych rodzajów produkcji rolnej. Płatność jednolita została uzależniona od spełnienia przez rolników szeregu wymagań dotyczących:

- Utrzymania gruntów w **Dobrej Kulturze Rolnej zgodnie z ochroną środowiska** – obowiązuje od **2004 roku**, rozporządzenie Rady nr 1782/2003 załącznik IV.
- **Podstawowych wymogów w zakresie zarządzania** – rozporządzenie Rady nr 1782/2003 załącznik III

Składają się one na jeden mechanizm noszący nazwę (ang. cross – compliance). Oznacza ona powiązanie wysokości uzyskiwanych płatności bezpośrednich ze spełnianiem przez ich odbiorców **określonych wymogów**.

Zostały one podzielone na trzy obszary.

Obszar A, obejmujący:

- **Identyfikację i rejestrację zwierząt,**
- Zagadnienia ochrony środowiska naturalnego.

Obszar B, obejmujący:

- **Zdrowie publiczne,**
- **Zdrowie zwierząt, zgłaszanie niektórych chorób,**
- Zdrowotność roślin.

Obszar C, obejmujący:

- **Dobrostan zwierząt.**

W państwach starszej UE-15 system **wymogów wzajemnej zgodności** był wdrażany stopniowo od 2005 roku, a jego kontrolę w tych krajach rozpoczęto w 2007 roku.

W państwach członkowskich, które przystąpiły do wspólnoty 1 maja 2004 roku wymogi były ograniczone do kontroli przestrzegania utrzymywania gruntów w dobrej kulturze rolnej.

W **Polsce** wymogi wzajemnej zgodności będą wdrażane stopniowo. Od 1 stycznia 2009 roku zaczną obowiązywać wymogi z obszaru A, natomiast wymogi z obszaru B i C zgodnie z aktualnym stanem prawnym wdrażane będą od 2011 roku. Polska w ramach Przeglądu WPR Health Check wnioskuje, aby obszar C wdrożyć od 2013 r.

W przypadku nieprzestrzegania wymagań, płatności bezpośrednie są redukowane proporcjonalnie do naruszeń. Wymiar sankcji za nieprzestrzeganie wymogów podstawowych będzie uzależniony od wielu czynników. Podstawowe rozróżnienie to niezgodność z przepisami wynikająca z zaniedbania rolnika (nieumyślność), winy rolnika.

Ponadto, przy określaniu wymiaru sankcji będą brane pod uwagę takie elementy jak powtarzalność, zasięg, dotkliwość, trwałość.

W przypadku, gdy stwierdzona niezgodność wyniknie z **zaniedbania** ze strony rolnika, obniżka ta będzie z zasady stanowić **3 %** całkowitej kwoty płatności bezpośrednich. Jednakże na podstawie raportu z kontroli może zostać wydana decyzja o obniżeniu wielkości

potrącenia do 1 % lub zwiększeniu go do 5 % całkowitej kwoty lub, w określonych przypadkach odstąpieniu od nałożenia jakichkolwiek obniżek.

W przypadku stwierdzenia **powtarzającej się niezgodności** procent sankcji zostanie **pomnożony x 3**, jednak maksymalna wysokość sankcji **nie może przekroczyć 15 %** całkowitej kwoty dopłat bezpośrednich.

W przypadku gdy rolnik **celowo dopuścił** się stwierdzonej niezgodności, obniżka będzie z zasady wynosić **20 %** całkowitej kwoty. Jednakże Agencja Płatnicza może na podstawie oceny przedłożonej przez właściwy organ kontroli w protokole z czynności kontrolnych, wydać decyzję o obniżeniu procentu do wysokości **nie mniejszej niż 15 %** lub, w określonych przypadkach może zwiększyć ten procent **nawet do 100 %** całkowitej kwoty.

W ramach zasady wzajemnej zgodności obowiązkiem kontroli objęta będzie próba gospodarstw pochodząca ze standardowej, obowiązkowej próby wylosowanej w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania i Kontroli. Próba ta musi zawierać przynajmniej **1% gospodarstw rolnych** ubiegających się o płatności bezpośrednie, co w przypadku Polski oznacza konieczność przeprowadzenia około **15 tysięcy kontroli rocznie**. Natomiast kontrole z zakresu Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt dotyczyć będą **10 % siedzib stad** utrzymujących bydło i **3 % siedzib stad** utrzymujących owce i kozy.

Organem odpowiedzialnym za **kontrole** wymogów wzajemnej zgodności w zakresie spełniania przez rolnika zasad dobrej kultury rolnej oraz ochrony środowiska, będzie **Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR)**. Organem odpowiedzialnym za kontrole wzajemnej zgodności w zakresie identyfikacji i rejestracji zwierząt w ramach **obszaru A** będzie **Inspekcja Weterynaryjna**. Również **obszar B i C** powinny być pod kontrolą naszej Inspekcji, która jest najlepiej przygotowana do ich wykonania. Jest to kolejne zadanie dla naszego zawodu.

W celu **poinformowania** rolników o kontrolach wzajemnej zgodności przeprowadzanych od 2009 r. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa będzie rozsyłała broszurę informacyjną dotyczącą wymogów wzajemnej zgodności. Broszura ta zostanie wysłana indywidualnie do każdego rolnika wnioskującego o płatność bezpośrednią. Ponadto informacje na temat wzajemnej zgodności można uzyskać bezpośrednio w ośrodkach doradztwa rolniczego.

Polscy rolnicy powinni być szczegółowo przeszkoleni w zakresie **wymogów wzajemnej zgodności**, gdyż będą musieli przestrzegać szeregu surowych warunków, by uniknąć obniżenia lub obciążenia przysługujących im dopłat bezpośrednich. To około stu różnego rodzaju norm, które muszą spełniać unijni rolnicy. System cross-compliance nałoży na rolników ogromny zakres zapisywania wielu czynności oraz informowania, czasami o rzeczach oczywistych. Zbudowanie systemu kontroli będzie dużym obciążeniem dla budżetu państwa. Z kolei dla rolników największe koszty wiązać się z respektowaniem zasad dotyczących dobrostanu zwierząt, ponieważ będą one wymagać kosztownych inwestycji w nowe budynki, sprzęt, klatki i systemy wentylacyjne.

Nie znamy jeszcze wszystkich szczegółów dotyczących kontroli gospodarstw i siedzib stad. Czasu jest mało i dlatego lekarze weterynarii do wdrażania **wymogów wzajemnej zgodności** muszą się dobrze przygotować. Również Wydziały Medycyny Weterynaryjnej w swoich programach nauczania powinny uwzględnić zagadnienia związane z realizacją kontroli wymogów w systemie *cross-compliance*.

Dr Tadeusz Jakubowski
Prezes Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej